

КАФЕДРИ ОНУ

УДК 378.4(477.74).096:54(066)

І. Й. Сейфулліна, Ю. М. Анісімов

ВІД КАФЕДРИ ФІЗИКО-ХІМІЇ ПОЛІМЕРІВ ТА КОЛОЇДІВ ДО КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ХІМІЇ ТА ПОЛІМЕРІВ

Стаття присвячена історії створення та розвитку кафедри загальної хімії та полімерів, яка почалась в 1960 році, коли на хімічному факультеті була заснована кафедра фізико-хімії полімерів та колоїдів. Визначено головні етапи успішного розвитку кафедри, яку в різні роки очолювали проф. О. І. Юрженко (1960-1970), доц. В. А. Вільшанський (1970-1979), доц. Ю. М. Анісімов (1979-1989), проф. О. І. Присяжнюк (1989-1992), проф. І. Й. Сейфулліна (з 1993 р.). Відмічено, що колективу кафедри вдалось зберегти спадкоємність наукових напрямків, кращі традиції, забезпечити нерозривність навчального і наукового процесів, високу якість підготовки молодих фахівців, широке визнання наукових досягнень вчених кафедри.

Ключові слова: кафедра загальної хімії та полімерів, кафедра фізико-хімії полімерів та колоїдів, історія, етапи розвитку, сучасність.

Історія кафедри почалася в 1960 році, коли в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова за ініціативою ректора, професора, заслуженого діяча науки УРСР, відомого спеціаліста в галузі колоїдної хімії та хімії полімерів Олександра Івановича Юрженка (1910-1989) на хімічному

**Професор,
д.х.н. Юрженко О. І.**

факультеті була створена кафедра фізико-хімії полімерів та колоїдів. Необхідність її заснування у той час була обумовлена прискореними темпами розвитку полімерної хімії та промисловості, а також відсутністю кваліфікованих кадрів в цій галузі.

О. І. Юрженко багато зробив для забезпечення матеріально-технічної бази кафедри та сформував колектив спеціалістів в області фізико-хімії полімерів, серед яких доценти С. С. Іванчев (з 1969 р. – професор, з 1997 р. член-кор. РАН, директор ОНВО «Пластполімер» в Санкт-Петербурзі), В. А. Вільшанський, Н. Я. Вільшанська. Викладачі кафедри

розробили такі загальні курси: “Високомолекулярні сполуки”, “Колоїдна хімія” та лабораторні практикуми до них, а також спецкурси і спецпрактикуми з фізико-хімії полімерів і процесів полімеризації. Було видано 11 навчальних посібників та методичних вказівок до загальних та спеціальних курсів для студентів спеціалізації кафедри. Основним напрямком наукової роботи кафедри з 1960 по 1970 рр. було дослідження процесів радикальної полімеризації та олігомеризації в гомогенних та гетерогенних системах. В цей період під керівництвом проф. Юрженка О. І., доц. Іванчева С. С. було захищено 12 кандидатських дисертацій: В. І. Галібей, Ю. М. Анісімов, І. А. Андор, Н. І. Соломко, В. В. Зайцева, С. В. Єригова, Ю. С. Зайцев, М. М. Заєць, І. С. Волошановський, О. І. Присяжнюк та ін. Вчені кафедри виявили закономірності емульсійної полімеризації як одного з найважливіших засобів одержання синтетичних полімерів, встановили механізм та топохімію утворення синтетичних латексів. Вивчена фізико-хімія органічних багатофункціональних пероксидів – ініціаторів полімеризації, які були впроваджені у промисловість [1, 2].

В 1970 році кафедру очолив учень О. І. Юрженка доцент Веніамін Андрійович Вільшанський (1931-1980), під керівництвом якого були розгорнуті дослідження неіоногенних поверхнево-активних речовин як емульгаторів в процесах емульсійної полімеризації. Продовжена розробка методів синтезу та дослідження ініціюючої активності нових органічних пероксидів, кінетики радикальних реакцій (доц. В. І. Галібей, ст.викл. Ю. К. Епімахов), фізико-хімічних характеристик пероксидів, як ініціаторів полімеризації та кополімеризації вінілових мономерів (доц. Анісімов Ю. М., ас. Олещук В. І.). Багато уваги приділялось виконанню госпдоговірних тем, зокрема з оборонної тематики (доц. Іванченко П. О.). Під керівництвом В. А. Вільшанського були захищені кандидатські дисертації О. В. Лозанової та І. М. Кириченко.

З 1979 по 1989 р. під керівництвом зав. кафедри доцента Юрія Микитовича Анісімова (з 2001 р. – професора) на кафедрі продовжені дослідження процесів ініціювання полімеризації з використанням пероксидів та металлоорганічних сполук. Активну участь у наукових дослідженнях в цей період приймали доценти В. І. Галібей, П. О. Іванченко, І. М. Кириченко, ст. викл. Ю.К. Епімахов. Під керівництвом Ю. М. Анісімова захищені кандидатські дисертації В. І. Олещуком та Чоудхурі Гітою (Індія).

В ці роки за рахунок виконання значного обсягу госпдоговірних робіт для промислових та науково-дослідних підприємств кафедрі вдалось значною мірою вдосконалити матеріальну базу для наукових та навчально-лабораторних робіт. З метою методичного забезпечення загальних та спеціальних курсів кафедри викладачі опублікували

**Професор,
к.х.н. Анісімов Ю. М.**

6 навчальних посібників, серед яких «Процессы полимеризации и физико-химические методы исследования» видавництва „Вища Школа”, Київ, 1987 р.

У 1988 році кафедра фізико-хімії полімерів та колоїдів була реорганізована в кафедру загальної хімії та полімерів, яку у 1989 році очолив доцент, завідувач кафедри неорганічної хімії з 1978-1986 рр. Олексій Іванович Присяжнюк (1936-1992) – фахівець з хімії високомолекулярних сполук та неорганічної хімії (1990 р. – д.х.н., 1991 р. – професор). Він захистив кандидатську дисертацію (1969 р) “Діпероксида з різною термостійкістю пероксидних груп як ініціатори радикальної полімеризації і блоксополімеризації” за спеціальністю “хімія високомолекулярних сполук”, а докторську (1990) – “Координаційні сполуки 3d-металів з амідами тіокислот, діамінами та їх похідними у функціональних композитах” за спеціальністю “неорганічна хімія”.

Об’єднаний колектив кафедри, в який влились викладачі кафедри неорганічної хімії: к.х.н. Ганш А. І., доценти Гудимович Т. Ф., Макордей Р. І., Сейфулліна І. Й., наукові співробітники Баталова Т. П., Скороход Л. С., Ткаченко В. М., Хитрич М. В. і аспірант Зубков С. В., багато зробив для створення сучасної навчально-методичної та наукової бази кафедри.

Розроблені і втілені в життя нові загальні та спеціальні курси лекцій для хіміків, біологів, географів, геологів. Відкривається нова спеціалізація “Координаційна та полімерна хімія”. Започаткована розбудова нового наукового напряму “Закономірності комплексоутворення та полімеризації як основа для розробки сучасних хімічних матеріалів”.

**Професор,
д.х.н. Присяжнюк О. М.**

За ці роки були захищені докторська дисертація “Розчинюючі та комплексоутворюючі функції органічних кислот у спрямованому синтезі координаційних сполук” І. Й. Сейфулліною, а під її керівництвом кандидатські дисертації «Комплексоутворення кобальту (II), нікелю (II), міді (II) з похідними нафталінсульфокислот» Скороход Л. С. та “Синтез, фізико-хімічні властивості та біологічна активність комплексонатів германію (IV)» Баталовою Т. П. [3-6].

В 1993 році на посаду завідувача кафедри була обрана д.х.н., професор Інна Йосипівна Сейфулліна [6-9]. Під її керівництвом почала свою діяльність наукова школа “Координаційна хімія р-, d-, f-металів з органічними нітроген, оксиген-, сульфур- та фосфорвміщуючими молекулами” в пріоритетному напрямку розвитку науки в Україні “Нові речовини та матеріали”.

З цього часу на кафедрі паралельно розвиваються два головні наукові напрямки: „Хімічне матеріалознавство в галузі координаційних сполук” та „Хімічне матеріалознавство в галузі високомолекулярних сполук”. Підготовлено та видано 9 учбових посібників, в тому числі 4 з грифом МОН України: Анісімов Ю. М. «Фізико-хімічні методи дослідження полімерів та композиційних матеріалів» (1993)»; Сейфулліна І. Й., Кокшарова Т. В. «Загальна хімія» (2000); Анісімов Ю. М. «Високомолекулярні сполуки та біополімери» (2000); Сейфулліна І.Й., Марцинко О. Е., Глінська Л. Я., Менчук В. В. «Хімія. Посібник для вступників до вищих навчальних закладів» (2008), Анісімов Ю. М., Савін С. М. «Полімерні композиційні матеріали. Методи одержання, властивості, застосування» (2006); Сейфулліна І. Й., Гудимович Т. Ф. «Неорганическая химия. Химия s- и p-элементов» (2006); Сейфулліна І. Й., Гудимович Т. Ф., Скороход Л. С. «Биологические аспекты неорганической химии» (2006); Сейфулліна І. Й., Гудимович Т. Ф. «Неорганическая химия. Избранные главы» (2010); Шматкова Н. В., Сейфулліна І. Й. «Образование координационных соединений в растворе, их состав, устойчивость, реакционная способность» (2014).

**Професор,
д.х.н. Сейфулліна І. Й.**

Практичні та лабораторні заняття кафедри забезпечувались понад 40 методичними розробками. Велика заслуга в організації учбового процесу на високому рівні належить навчально-допоміжному персоналу кафедри: зав. лаб. Л. Д. Юрданова (1982-2013 рр.), Н. І. Ровная, М. Ю. Тарасюк, О. С. Бережньова, І. Г. Бабелюк, А. В. Назаренко, Н. С. Снегова.

На кафедрі проводиться підготовка фахівців вищої кваліфікації за спеціальностями 02.00.01 – неорганічна хімія і 02.00.06 – хімія високомолекулярних сполук. В період з 1993 по 2015 роки аспірантуру закінчили: Зубков С. В. (1993), Хасан Тахер Мохаммед (1993), Аль Садик Абдалла Альмосрати (1993), Грекова О. Б.

(1995), Шматкова Н. В. (1999), Колодяжний А. В. (2000), Дорохтей І. Л. (2001), Савін С. М. (2002), Марцинко О. Е. (2002), Ложичевська Т. В. (2005), Песарогло О. Г. (2007), Масановець Г. М. (2010), Грекова А. В. (2010), Чабаненко О. А. (2011), Анісімов Ю. А. (2011), Яловський Г. В. (2012), Пуля А. В. (2013), Громова М. І. (2014).

Захищено докторську дисертацію Марцинко О. Е. «Координаційна та супрамолекулярна хімія комплексних аніонів германію(IV), стануму(IV), з комплексами та гідроксикарбоновими кислотами» (2014) та 11 кандидатських дисертацій: Хасан Тахер Мохаммед (Лівія) (1994); Аль Садик Абдалла Альмосраті (Лівія) (1995); Зубков С. В. (1999); Савін С. М. (2003); Шматкова Н. В. (2004), Марцинко О. Е. (2005), Ложичевська Т. В. (2008), Песарогло О. Г. (2010), Масановець Г. М. (2011), Чебаненко О. А. (2013), Грекова А. В. (2015).

Засідання наукової школи проводить І. Й. Сейфулліна

Напрями наукової діяльності кафедри:

1. Хімічне матеріалознавство на основі координаційних та супрамолекулярних ансамблів сполук кобальту (II, III), нікелю (II), купруму (II), цинку з похідними дитіокарбамінових кислот та тіокарбамоілсульфенамідами (д.х.н. Сейфулліна І. Й., к.х.н. Масановець Г. М., Хитрич М. В.).

2. Молекулярно-кристалічний дизайн біологічно активних координаційних сполук германію (IV), стануму (IV) з багатоосновними органічними кислотами – комплексонами, гідроксикарбоновими кислотами (д.х.н. Марцинко О. Е., ст.н.с. Ткаченко В. М., к.х.н. Чебаненко О. А.).

3. Теоретичні та експериментальні основи керування процесами комплексоутворення GeCl_4 , SnCl_4 , TiCl_4 з заміщеними полідентатними гідразидами та гідразонами (к.х.н. Шматкова Н. В., Яловський Г. В.).

4. Розробка принципів створення нових комплексних сполук кобальту (II), нікелю (II), купруму(II) з різними основами Шиффа (к.х.н. Скороход Л. С., Пуля А. В.).

5. Закономірності комплексоутворення та полімеризації як основа розробки сучасних хімічних матеріалів (д.х.н. Сейфулліна І. Й., к.х.н. Іванченко П. О., к.х.н. Савін С. М., Грекова А. В.).

6. Закономірності процесів (ко)-полімеризації. Формування наповнених полімерних матеріалів на основі олігомерів (к.х.н. Анісімов Ю. М.).

Викладачі кафедри проводять науково-дослідну роботу за темою „Закономірності комплексоутворення та полімеризації як основа для розробки сучасних хімічних матеріалів”, яка координується НАН України Науковою радою з проблем «Неорганічна хімія». Одночасно постійно на підставі конкурсної тематики МОН України виконуються держбюджетні теми – фундаментальні наукові дослідження в пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки в Україні.

В результаті проведених досліджень розроблено концепцію управління процесами спрямованого синтезу великого ряду нових комплексних сполук, яким, на відміну від звичайних, притаманні унікальні властивості. Отримано понад 300 нових гомо- і гетероядерних комплексних та супрамолекулярних сполук. На основі різноманітних координаційних сполук одержані нові функціональні матеріали, в тому числі біологічно активні речовини, які необхідні для виробництва: робочих тіл хемосенсорів, датчиків, газоаналізаторів, скла в оптоелектроніці, а також ефекторів ферментів. Створено новий клас лікарських препаратів з широким спектром фізіологічної дії.

Встановлені закономірності співполімеризації вінілових мономерів та олігомер-олігомерних систем, ініційованих пероксидами і координаційними сполуками перехідних металів. Розроблено методику прогнозування міцностних властивостей армованих скло- та вуглетканинами композиційних матеріалів на основі гібридних полімерних зв'язуючих, яка дозволяє розрахунковим засобом визначати оптимальні склади армованих композитів.

За останні 5 років співробітниками кафедри опубліковано 2 монографії, а також понад 80 статей в провідних фахових виданнях, 93 тези доповідей на українських та міжнародних конференціях, одержано 10 патентів України.

Зліва направо: 1 ряд – Іванченко П. О., Шматкова Н. В., Сейфулліна І. Й., Марцинко О. Е., Снегова Н. С.; 2 ряд – Скороход Л. С., Савін С. М., Анісімов Ю. М., Бережньова О. С., Хитрич М. В.

Всі викладачі та науковці кафедри постійно приймали активну участь в багатьох конференціях: Міжнародні Чугаєвські конференції з координаційної хімії, Українські конференції з неорганічної хімії та з високомолекулярних сполук, Intern. Conf. “Phys. Methods in Coordination Chemistry”, International Conference on Coordination Chemistry, IUPAC International Symposia on Macromolecules, World Polymer Congress. IUPAC Macro, Polish-Ukrainian Conferences “Polymer special applications”, Міжнародні конференції з хімії та фізико-хімії олігомерів, International Symposium “Molecular Design and Synthesis of Supramolecular Architectures”, Національні з’їзди фармакологів України, XI Конгрес світової федерації українських лікарських товариств, Міжнародні конференції «Спектроскопія координаційних сполук», Міжнародний науко-

во-практичний форум «Наука і бізнес – основа розвитку економіки»; Наукова конференція «Актуальні питання біології, екології, медицини та фармакології». З 1993 по 2015 роки отримано 3 авторських свідоцтва та 18 патентів України на винахід та корисну модель.

За результатами наукової діяльності співробітники кафедри отримали нагороди: Демешко Д. В. – Соросівський грант аспіранта (1995), Марцинко О. Е. – стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених (2006-2008), Яловський Г. В. – стипендію програми Фонду Віктора Пінчука (2009), Масановець Г. М. – премію за перемогу в конкурсі молодих вчених профкому ОНУ з нагоди дня науки (2011), Чебаненко О. А. – іменну стипендію для молодих вчених ім. Л. Х. Калустяна (2014); Марцинко О. Е. (2012), Тарасюк М. Ю. (2013) – грамоти ректора ОНУ імені І. І. Мечникова; Шматкова Н. В. – грамоту Одеської міської ради (2008).

В межах міжнародного співробітництва разом з кафедрою органічної хімії Регенсбургського університету (Німеччина) виконувався проект по синтезу та дослідженню гуанідинових структур в якості рецепторів для пептидів та білків (грант YSF-016 INTAS 2001-2002).

Студенти та аспіранти кафедри приймають участь у конкурсах НДР, одержали дипломи: I-III ступеня та грамоти за кращі доповіді на Всеукраїнських та міжнародних конференціях: «Сучасні проблеми хімії» (Боровська Т., Песарогло А., 2002; Смола С. С., 2005; Грекова А. В., 2009; Грекова А. В., Хитрич Г. М., 2010), «Хімічні Каразинські читання» (Грекова А. В., 2010; Пірожок О. В., 2015), „Сучасні напрямки розвитку хімії” (Смола С. С., 2004), «Хімія і сучасні технології» (Грекова А. В., 2009). На Конференціях молодих вчених та студентів-хіміків Південного регіону України премії ім. О. В. Богатського отримали Шматкова Н. В. (1999), Марцинко О. Е. (2004), Хитрич Г. М. (2008), диплом I ступеня – Нечипоренко О. О. (2010), диплом III ступеня – Чебаненко О. А. (2013). Хитрич Г. М. одержала диплом II ступеня за кращу магістерську роботу (2007), Нарожна В. В. – диплом II ступеня за кращу студентську роботу з хімії на Всеукраїнському конкурсі (2015).

Викладачі кафедри велику увагу приділяють формуванню якісного складу студентів, проводять профорієнтаційну роботу з учнями старших класів середніх шкіл, гімназій та ліцеїв, у спеціалізованих з хімії та біології СШ № 51 м. Одеси, у Рішельєвському ліцеї та Маріїнській гімназії шляхом проведення лекцій та семінарів з координаційної хімії та хімії полімерів, а також керівництвом наукових робіт школярів на конкурс Малої Академії Наук (проф. Анісімов Ю. М., доценти Іванченко П. І., Хитрич М. В., Зубков С. В., Савін С. М., Макордей Р. І., Марцинко О. Е., асп. Т. В. Боровська).

Успішному виконанню науково-дослідної роботи кафедри сприяє плідне співробітництво з фахівцями з хімії (ФХІ ім. Богатського НАН України (Одеса), Інститут загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України (Київ), Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Інститут монокристалів (Харків), Інститут елементоорганічних сполук РАН (Москва), Інститут загальної та неорганічної хімії РАН (Москва), НДІ фізики Ростовського державного університету (Ростов), Кубанський державний університет), а також суміжних галузей науки: фізики (кафедра експериментальної фізики та проблемна лабораторія № 2 ОНУ імені І. І. Мечникова, Інститут хімічної фізики РАН, Черноголовка), біології (проблемна лабораторія № 5 та кафедра мікробіології ОНУ ім. І. І. Мечникова, Інститут мікробіології та вірусології НАН України, Київ), медицини (Одеський та Луганський медичні університети, ДУ «Український науково-дослідний протичумний інститут ім. І. І. Мечникова» МОЗ України, ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України», Київ).

Сьогодні науковий авторитет кафедри зростає. Її завідувач професор Сейфулліна І. Й. обрана членом рад: НАН України з проблеми “Неорганічна хімія”, спеціалізованої з захисту кандидатських та докторських дисертацій в Фізико-хімічному інституті ім. О. В. Богатського НАН України, експертної ВАК України з проблеми „Хімія” та вчених хімічного факультету і ОНУ. Вона є науковим редактором журналу „Вісник Одеського національного університету” серія „Хімія”, що входить до видань ВАКу України, а також головою науково-експертної комісії ОНУ ім. І. І. Мечникова за фаховим напрямком „Хімія”. Сейфулліна І. Й. нагороджена Почесними грамотами (Одеської обласної державної адміністрації, 1998 р.; Управління освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації, 2001р.; Південного наукового центру НАН України і Міністерства освіти і науки України та Ради ректорів ВНЗ Одеського регіону, 2005р.), подякою Вищої атестаційної комісії України, 2006 р.; почесною медаллю РАН ім. акад. Л. О. Чугаєва, 2007 р.; почесною відзнакою Голови Одеської обласної державної адміністрації, 2008 р.; почесним знаком «За наукові досягнення» Міністерства освіти і науки України, 2010 р. З 2007 року Сейфулліна І. Й. – заслужений діяч науки і техніки України.

Колектив кафедри бере активну участь в організації та проведенні наукових конференцій різного рівня як члени оргкомітетів (І. Й. Сейфулліна –XIV-XIX Українських конференцій з неорганічної хімії за участю закордонних учених, Ю. М. Анісімов та І. Й. Сейфулліна – конференції, присвячені 70-річчю з дня заснування хімічного факультету, на якій

були присутні випускники факультету різних років з України та інших країн). Організовано та проведено IX Міжнародну конференцію з хімії та фізико-хімії олігомерів (2005), XXIII Міжнародну Чугаєвську конференцію з координаційної хімії (2007), XIX Українську конференцію з неорганічної хімії за участю закордонних учених (2014).

Кафедра пишається тим, що серед її випускників різних років є такі відомі вчені:

Матковський П. Є. – д.х.н., професор, завідувач лабораторії полімеризаційних процесів Інституту проблем хімічної фізики РАН (м. Чорноголовка, Московська обл.). Сфера наукових інтересів: теоретичні основи розробки нових каталітичних систем для здійснення іонної полімеризації олефінів; промислова реалізація процесу одержання синтетичних мастил на основі лінійних α -олефінів; створення синтетичних наповнених полімерних композиційних матеріалів з високими деформаційно-міцнісними характеристиками.

Помогайло А. Д. – д.х.н., професор, завідувач лабораторії полімеризаційних процесів Інституту проблем хімічної фізики РАН (м. Чорноголовка). Сфера наукових інтересів: розробка теоретичних основ спрямованого синтезу металополімерів; прикладні аспекти використання імобілізованих металокомплексів, як каталітичних систем для реалізації полімеризації вінілових мономерів.

Хвостик Г. П. – д.х.н., завідувач лабораторії каталітичної полімеризації α -оксидів Інституту Синтетичного каучуку ім. С. В. Лебедева. Сфера наукових інтересів: розробка наукових основ створення каталітичних систем для полімеризації α -оксидів; синтетичні каучуки; полімерні покриття; герметики.

Мазуренко Є. А. – д.х.н., професор, завідувач відділу газозфазного синтезу неорганічних сполук Інституту загальної та неорганічної хімії імені В. І. Вернадського НАН України (1989-2013). Сфера наукових інтересів: синтез, дослідження фізико-хімічних властивостей летких координаційних сполук s-, p-, d-, f-металів в реакціях хімічного осадження з газової фази (CVD-процеси) для одержання функціональних матеріалів.

Волошановський І. С. – д.х.н., професор, завідувач кафедри органічної хімії ОНУ імені І. І. Мечникова. Сфера наукових інтересів: синтез та дослідження нових ініціюючих систем на основі вініл- β -дикетонатів перехідних металів для полімеризації вінілових мономерів.

Фомін В. А. – д.х.н., професор, завідувач лабораторії полімеризаційних процесів НДІ полімерів ім. В. А. Каргіна (м. Дзержинськ, Нижегородська обл.). Сфера наукових інтересів: дослідження закономірностей радикальної полімеризації акрилових мономерів, ініційованої органічними пероксидами.

Межиковський С. М. – д.х.н., професор, завідувач лабораторії Інституту хімічної фізики ім. М. М. Семенова РАН (м. Москва). Сфера наукових інтересів: фізико-хімія реакційно здатних олігомерів та вивчення властивостей полімерів на їх основі.

Черно Н. К. – д.х.н., професор, заслужений діяч науки і техніки, Лауреат Держпремії з науки і техніки, завідувач кафедри органічної хімії Одеської Національної Академії Харчових технологій. Сфера наукових інтересів: хімія природних сполук, харчова хімія.

Чжу Лі-лань – д.х.н., Замісник Голови Народних Зборів Китаю з освіти та науки. Сфера наукових інтересів: гетерогенна полімеризація ненасичених вуглеводнів.

Слід зазначити, що практично всі викладачі та науковці кафедри є випускниками Одеського університету (50% з них – останніх років), де і виконували свої кандидатські та докторські дисертації. Звідси спадкоємність наукових напрямків, збереження кращих традицій кафедри, нерозривність навчального і наукового процесів, висока якість підготовки молодих фахівців, широке визнання наукових досягнень вчених кафедри. Все це, а також підтримка деканату хімічного факультету та ректорату ОНУ, дозволяє сподіватися на подальший успішний розвиток кафедри.

Список використаної літератури

1. Професори Одеського (Новоросійського) університету. Т. 1. / Відп. ред. В. А. Сминтина. – Одеса: Астропринт, 2000. – 118 с.
2. Історія Одеського університету за 100 років / Під ред. О. І. Юрженко. – Київ: Вид-во Київського університету, 1968. – 423 с.
3. Одесский университет 1965-1990 / Под ред. И. П. Зелинского. – Киев: Лыбидь, 1991. – 159 с.
4. Історія Одеського університету 1865-2000 / Під ред. В. А. Сминтини. – Одеса: Астропринт, 2000. – 226 с.
5. Історія хімічного факультету. 1865-2005 / Відп. ред. В. В. Менчук. – Одеса: Астропринт, 2006. – 168 с.
6. Очерки развития науки в Одессе / Под ред. С. А. Андронати и др. – Одеса: Моряк, 1995. – 576 с.
7. Професори Одеського (Новоросійського) університету Т. 4. / Відп. ред. В. А. Сминтина; – Одеса: Астропринт, 2000. – С. 68.
8. Жінки України: Біографічний енциклопедичний словник / Укладачі: Л. Г. Андрієнко та ін. – Київ: Фенікс, 2001. – 560 с.
9. Видные ученые Одессы / Под ред. С. А. Андронати и др. – Одесса, 2005. – 352 с.